

Előfizetési feltételek:

Szetküldéssel
helyben vagy vidékre postán:
Egy óra 40 kr.
Negyedévre 1 frt — kr.
Félévre 2 frt — kr.
Egész évre 4 frt — kr.

Kiadó-hivatal:

Kossuth Lajos-utca, (Biharmegyei
takarékpénztári épület), hova a hirdeté-
sek és az előfizetés-díjak küldendők.

Egyes szám ára 7 kr.

HÉTFŐI

ÉRTESITŐ

TARSADALMI HETILAP.

Hirdetések díja:

6 hasábos petitörést egyszer . . . 6 kr.
Háromszor és többször 4 kr.
Nyitlér 4 hasábos petitörést . . . 20 kr.
Bélyegdíj minden hirdetés és
nyitlérért 80 kr.
Reklamok soronkint 1 frt.

Szerkesztési iroda:

Kossuth Lajos-utca (Biharmegyei
takarékpénztári épület).

Kéziratok vissza nem küldetnek.

A „Hétfői Értesítő“ megszűnik.

Egészségi okokból kénytelen vagyok la-
pomat a mai számmal megszüntetni.

Midőn az olvasóközönségnek ezen alka-
lomból szives pártfogását megkö-zönöm,
felkérem mindazokat, akiknek a „Hétfői
Értesítő“ kiadóhivatalával szemben ne-
tán követeléseik volnának, sziveskedjenek
velem levelezőlapon (Kert-utca dr. Kutiák-
ház emeleten) tudatni, hogy azokat kiegyen-
lithessem.

Nagyvárad, 1897. márcz. 27.

Tisztelettel:

Sarkadi Ignác,

a „Hétfői Értesítő“ fel. szerkesztője és
tulajdonosa.

A gyermek-züllés ellen.

Nagyvárad, márczius 28.

A társadalmi jelenségek legszomorubb-
jai közé tartozik az, hogy a nevelés terén
tapasztalt minden vívmányszerű haladásunk
daczára olyan megdöbbentő arányban nö-
vekszik a gyermekzüllés, hogy a megakasz-
tása szinte hihetetlenek tetszik.

A városi és iskolai hatóságok pedagó-
giai tudások teljes kimerítésével a vigasz-
talan kórság megszüntetésére mindenféle elkép-
zelhető és elképzelhetlen rendszabályo-
kat alkalmaztak. És bár ezek között az
intézkedések között sok olyan volt, amely-
nek hatásában alig kételkedhetek, mégis,
egyebet sem értek el, mint legfeljebb azt,
hogy hetenként egy-két órára benépesítet-
ték az ismétlő iskolákat, sokszor azonban
az eredmény a mulasztók büntetés pénzé-
nek szigorú elrovancsolásáig zsugorodott
össze.

Nyilvánvaló lett, hogy a város és az
iskolai hatóságok összetett buzgósa-
ga nem elegendő az irtózatos baj meggátolására. Az
a hatalom, amelynek intézkedési joga csak
az iskola padjáig ér, az tehetetlen olyan
bajjal szemben, amelynek gyökere az isko-
lán kívül ágazik el, befonván bajtásaival
magát az egész társadalmat.

Mert kétségnélkül való igazság, hogy a
gyermekzüllés onnan ered, hogy a családok
kebelében vagy nem tudnak a gyermek-
neveléshez, vagy csak igen kis fontosságot
tulajdonítanak annak, hogy micsoda neve-
lési formák megtartása mellett nő emberré
a gyerek.

Sok, nagyon sok család van, amelynek
gyermeküket idő előtt nagykorosítja a leg-
vétkesebb közömbösség. A szülők sem irányt
nem adnak a gyermekek szórakozásának,
sem arra nem ügyelnek, hogy a szórako-
zás módja a gyermek korának és testi-lelki
fejlettségének megfelelő legyen.

Akárhányszor láthatni korecsmákban, mu-
latóhelyeken, nyilvános táncvígalmakon
olyan gyermekeket, akik még tul sincsenek
a közép iskolákon. Tizenégy-tizenöt éves
gyermekek belekóstolnak a tobzódásba s
mikor még meg sem értik a tizparancsola-
tot, már megtaposák ártatlanságukat, ki-
nevetik a tisztességet, megutálják a munkát
és a tanulást.

Ilyen viszonyok között történhetett meg
nálunk Nagyváradon, hogy éretlen apró
gyerekek tolvaj, valóságos rablóbandákká
szervezkedtek. Sajnos, másutt sem kedélye-
sebbek ezek a viszonyok. Kitészik abból,
hogy Hevesvármegye már szabályrendelet-
tel is alkotott, a gyermek-elfajulás meggát-
lását célozván vele.

A szabályrendelet olyan szükségesnek
bizonyult, hogy a közoktatásügyi kormány

felszólította az összes hatóságokat, így
Nagyvárad város hatóságát is, hogy alkos-
sanak ők is viszonyaiknak megfelelő ha-
sonló szabályrendeleteket.

Hol késik a határozott felhívás daczára
új szabályrendeletének elkészítésével Nagy-
várad, nem értjük. Sok munka ott a vá-
rosházán, nem érnek rá, nincs a ki meg-
csinálja, vagy úgy találják, hogy Nagy-
váradon erre semmi szükség nincs?

Elég baj és szomorú dolog az, hogy
nálunk senki sem veszi észre, vagy nem
akarja észre venni, hogy milyen határtala-
nul fokozódik a gyermekzüllés. Tessék csak
egy kis fáradsággal utána nézni, nem nap-
pal, de az éjjeli órákban, a legtöbb korecsma
és kis kávéház belső szobájában éretlen,
tizennégy-tizenhat éves gyerekek dobzódnak.
Rakásra előttük az üveg, szívják magukba
a szervezet-ölő nikotint, éjszakáznak, be-
teggé teszik a testüket, a lelküket.

Megborzasztó példákat hozhatnánk fel,
ha ilyesmiket meglehetne írni. Elképzelheti
tehát már a kijelentésünk kapcsán is min-
denki, hogy kétségbeejtően szomorúak azok
az állapotok, amelyek minket jelen cik-
künk megírására késztettek.

Vétkes könnyelműség lenne, ha ezen
állapotok orvoslására illetékes körök meg
nem tennék a szükséges lépéseket.

Készüljön el az a szabályrendelet! Ki
kell tiltani az éretlen gyermek hadat min-
den olyan nyilvános helyről, ahol ifju lel-
küket megméltelyezik, bepiszkolják. Ez a
szabályrendelet talán nem nyújt gyökeres
orvoslást, amely ez idő szerint, tekintve az
irtózatosságon elharapózott betegséget,
ugy sem volna elérhető, de bizonyos, hogy
határt vet majd a gyermekzüllésnek és ez
első eredménynek elég lesz addig, amíg a
többi maga a társadalom fogja elvégezni.

A „HÉTFŐI ÉRTESITŐ“ TÁRCZÁJA.

Éjszakák.

Irtó: Ujvári Péter.

Az éjszaka az a teremtő mindenségnek a ham-
vazó évadja. Az alkotó fényesség magabaszáll, fe-
ketét ölt és vezekel, amiért megteremtette az erényt,
meg a bünt romlására az embereknek. Mert bizony
ugy van az, hogy az erény miatt csak úgy van
oka vezekelni, mint a bűn miatt, mivelhogy a bűn-
nek végoka maga az erény.

Nincsen ember olyan festett kedvű, hogy ere-
dendő természetének sejtetlen mélységében fel ne
buzogott volna egyszer valamikor a nemesre, jóra
törekvő öserő.

Ha szeretni akart, ha dicsőséget kergetett, ha
függetlenség után tört, az eszme első felvillanása
tisztá volt, mint a szűz hó. Amikor arra szánta
magát, hogy rontására indul százaknak, a szülő-
gondolat mentes volt talán minden piszoktól, mert
azelőtt kereste és az erő is erény, jótétet használt
és ez szükség, elsőbbség után vágyott, ez meg-
öszön.

Míg aztán odajutunk a célunkhoz, amely
inog-binog ott a reszkető messzeségben, a cipő-

sarokkal elferdül a teremtő eszme is és a jó em-
berből gonosz ember lett. Annak a tengelynek,
amely körül az érzések forognak, nincsenek pólu-
sai. A hőmpolygó áramban találkozik, a jó és a
rosz. A kettő elvegyül egymásba. A találkozássá
felbomlanak, mint a vegyi elemek és természetet
cserélnek.

A nappalt megteremtette az erő, az éjszakát
a jóság. A nappal megteremti az akaratot, az éj-
szaka a türeést. Ami nappal tüzek-tüzevel lobog
bennünk: a szenvedély, gőg és erőszakosság, az
csöndes vibrációra szenderül el az éjszakában. En-
nek a setelmes feketesége ráborul a lüktető erőkre,
hogy elpihenjenek a másnapi feltámadásig és meg-
hanyatlott anyagiságában könnyűvé lesz a legmeg-
zaklatottabb lélek is.

Az éjszakában más az ember, mint nappal. A
költészete felmagasztal, a csöndje áhitatra ragad,
a misztikuma imára serkent, sejtelmes feketesége
mámort ad és álmot, a nagy üresége] látomást a
lelkeknek és tisztultabb érzést a szíveknek.

Az éjszaka olyan, mint a sir. Kiegyenliti az
élet nagy különbségeit. A férfit közelebb hozza a
gyermekhez és az asszonyt közelebb a férfihoz.
Az egyik gyöngébb lesz, a másik bátrabb. Eman-
cipáló hatása különösképen az asszonynépen érvé-
nyesül.

Amint a férfi elvonja magát a nappal gond-
jaitól, az asszony később az osztozkodásra, az
együttétartozásra. A sötétségben nem látni a kiáltó
ellentéteket és az asszony felejt, hogy hivatásban
nem tartoznak egymáshoz.

Ahogy a férfi estleszáltakor nem kohol többé
terveket, nem hajszol eredményeket, amint két
karja megszűnik dolgozni és a homloka nem izzad
kenyeret megkeserítő verejtéket, megszűnik a tehe-
tetlenségnek napestig tartott szégyenével az asszony
alárendeltsége és megszűnik a rabtermészete is.
Őszintébb lesz, igazabb és nőiesebb. Nincs többé
oka a szenvedő aláztatokodásra, a ravaszásra, az
előnytszerző fufangra.

Őszinte és igaz volna akkor is, ha társadalmi
függősége megszűnnék. A munka egyeneslelkűvé
teszi az embert és elfojtja a léha gondolkodást.
Ha tért engednének az asszony ambíciójának, ha
foglalkoztatnák az eszmét, kevesebbet bajlódnék a
szívével. Szívósan küzdene a maga elé tűzött lét-
célért az elért sikerei önérzettel töltenek el és
volna olyan becsülete is, amely tisztán az övé,
amelyhez a férjének semmi köze sincsen, amit a
maga erejével érdemelt ki és a maga emberségé-
ből kell megőrizni. Az érdemeit nem áldozná fel
egy könnyen szívbeli szeszélyeknek, De amíg első-

A hódmező-vásárhelyi emberirtók.

— Saját tudósítónk táviratai. —

H.-M.-Vásárhely, márczius 28.

Az exhumálás.

A törvény nevében ma megnyiták a sírok Vásárhelyen. Szélesen terjengő, korhadt fejfás temető közepén ropogott a föld az ásók csapása alatt, s feszítő vasak csattogtak a rézszegekkel kiveret koporsók oldalán. Kiszólitották a holtakat csendes nyugvóhelyeikből, melyek fölé im hiába irták, hogy nyugodjék békében. Előhívták a koporsók titkát, hogy tegyenek tanuságot az élő gonoszok ellen. Felásták a földet, mely alatt hosszú évek során porladoznak már a csontok, hogy kifürkészessék az igazságszolgáltatás őrei, vajjon mit rejt a sírverem? Vajjon van-e odalenn titok, sötét borzalmas titok. Vagy pedig csak hullafoszlányok, zörgő csontok? Elég volt egy gyanúsító szó, s már mozogni kezdett a hant, felpattant a koporsófedél, vajjon van-e alatta méreg?

A tavaszi reggel aranyos verőfénye hull szét a temetőn, csendesség, némaság tanyáz a hullámszerű sírok között. Egy-egy hanton már virág is mosolyog, bimbó is fakad. Az alig rügyező fák közül némán, hidegen emelkedik elő a hullaház. Szomor emberek járnak-kelnek körülötte: a sírásók. Várják a törvényszéki urakat. Meg is érkeznek fél kilencz órákor.

Három kocsis fordul be a temető kapuján, elsőben ül Molnár vizsgáló s dr. Bókay Lajos kerületi orvos, a másodikban dr. Berger Mór törvényszéki orvos, a harmadikban Póka László rendőrkapitány és a hírlapírók.

Háromnegyed kilencz órákor vette kezdetét az exhumáció. A mai napon enumáltatták: Karácsonyi István, Bánfi Imre, Bánfi Jakab, Sámuelné Bánfi Julia, Bécsei Julia. Először Karácsonyi Istvánt emelték ki a földből. 75 éves öreg ember volt s 1885. december 26-án halt meg. Koporsó helyett összezuzott, összeomlott deszkaforgácsot találtak melyből egy teljes ép-ségben levő csontváz meredt elő. A vizsgálat alkalmával konstatálták, hogy a tizéneket éves hulla koponyájában nagy mennyiségű agyvelő volt, a mi ily régen porladóknál a jelenlevő orvos szakértők véleménye szerint igen nagy ritkaság. A koporsóból, forgácsból, ruhából, agyvelőből, medenczecsontból egy-egy darabot csomagoltak össze s a vegyivizsgálat megajtése végett Felletár Emil országos vegyészhez küldik. Karácsonyi sirja után Bánfi Imrét bontották fel. 1890. no-

veber 21-én egy még teljesen ép bídögödős fenyőfa koporsóban feküdt a feloszlásnak indult hulla. Künn volt a temetőben a rokonság is,

Természetes, hogy a feloszlott arcformák után senki sem ismerhette fel a hullaroncsban az élő eleven fiatal embert. Érdekesnek tartjuk közölni a Bánfi Imre fejfájának a siriratát: „Mily szomorú e ház, melyből az adáz halál egy jó fiút, szépet és ifjút övéitől elragadott, rájuk but árasztott. Bánfi Imre a nevem, csak 18 évet éltem. Midőn jó atyámtól, hü Bánfi Istvántól, jó nevelő-anyámtól, hü Molnár Marától, testvérem, Lajostól örökre kell válnom, eltemetni ifjuságom, kedveim nektek, kik engem szerettek, csókolom szájakot, mely engem biztatott. Meghalt 1890. november 21.

A Bánfi Imre hullájából, ugyanazon részeket küldötték fel az országos vegyészhez, mint a Karácsonyi Istváné. Következeti a Bánfi Jakab Sámuelné Bánfi Julia majd Bécsei István exhumálása. Hol régiebb, hol még újabb halottakról patant le a szemfedél s a szomorú munka folyt sablonsz rüleg, gyorsan, lázasan. A kora délutáni órákig tartott a szomorú munka. A vizsgálat alá bocsátandó hullarészeket tömlőkbe csomagolták, s a mai nap folyamán az országos vegyészhez küldik fel.

Elhagytuk a temetőt. A rügyező fák közül a fekete hullaház oly szomorúan meredezett elő. Lassankint elmosódtak hullámalaku körvonalaikkal a sírok, a városba értünk.

És estére telve, tiz sulyosan terhelt kocsis két utnak Vásárhely felé. Fekete éjjel lesz, mire elérkeznek oda. Fegyveres örök kísérik két oldalt a kocsikat s a rajtuk levő ládákat. Mesébe való, rémes menet, minőket csupán a síró gyermeket ijesztgető dajkamese ismer.

Tiz nehéz láda, megannyi Pandora-szelencze. Vajjon mi rejtőzik bennük? Elválnak majd rövid napok múlva. A zörgő csontok beszélni fognak és tanuságot tesznek.

Vajjon miről?

H I R E K.

* **A proviziós mandátum.** Mint Budapestről táviratozza tudósítónk, Erzsébet-városrész polgárságának tegnap — vasárnap — tartott értekezletén *Morzsányi Károly* bejelentette, hogy *lemond mandátumáról.* — Ezen elhatározása végleges, amit a polgár-

mámor között is sejtette istenszerű hivatását, a legszüziésebb tisztaságnak ezért az egy felszikkasztásért tisztelni tudom és megbocsátani a megbocsáthatatlant.

És nem volt még asszony a teremtés óta, aki a lelki megtisztulásnak ezt az egy percét át ne élte volna. A jó asszony lelkében ott világoz az mindig. Ott borong már, mikor első szerelemre gyulad és ott van még, mikor utolsó áldástól dobban meg a szive.

A kevésbbé jó asszonyok nem érzik ilyen változatlanul.

Csak amikor a nappal százfélé huzó szenvedélyei elszongnak az est némaságába, amikor a szem elfárad már a formák megkülönböztetésében, amikor a vér odafelé lüktet a megszokott meleg felé és az álom meglöpi a halált, az elalélnak és ébrednek a nyugasztaló, üdvőt ígérő sejtelmek, csak akkor borong fel benne a nagy, a szent gondolat és megrezzenő lelkéről lecsendül az angyalok éjt- virrasztó himnusza, a bűnöltő, bűnbocsájtó bölcsődal.

Anyának érzi magát egészen és megalakúvással nélkül.

Éjszaka jobb anya az asszony, mint nappal. Mert a gyermek éjszaka egészen az övé. Ő vir-

ság sajnálattal vett tudomásul. A választók nagy része *Csernányi Lajost* kívánja jelölni helyébe.

* **A Szigligeti-matiné.** Múltó kegyelettel ülte meg a Szigligeti-társaság annak a férfának az emlékét, a kinek nevét címéül választotta. A jogakadémia disztermében ez alkalomra előkelő, díszes közönség gyült egybe és mint mindig, ugy most is különösen a hölgyek jelentek meg nagy számmal. A matiné Sipos Orbán nyitotta meg. Megnyitójában megemlékezett a társaság elnökét ért nagy gyászról, majd férfias, őszinte hangon beszélt mi rólunk magyarokról. Azokat az elveket fejtegette, melyek-k számos hazafias tettével kifejezést adott. Kocsán János, a fiatal poeta néhány csinos költeményt olvasott fel, melyeknek üde poézise a legkellemesebb behatást tette a közönségre. Végül Lázár Béla dr. a jeles kritikus mondott el érdekes dolgokat a modernségről, melynek hatása alatt már Szigligeti is állott. Ismeretének gazdag tárházát kitérta és élvezetes, vonzó módon mutatta be a különféle irodalmi, művészeti irányokat. Mondanunk sem kell, hogy a közönség a felolvasók mindegyikét szimpatikusan megéltjezte.

* **Bűnvádi feljelentés Sima ellen.** Még a múlt hét folyamán elterjedt a napi lapokban az a hír, hogy Filó Jánosné szentesi lelkész neje Sima Ferenc országgyűlési képviselőt a szegedi kir. törvényszék előtt zsarolás miatt feljelentette. Ez a hír abban az alakjában nem felelt meg a valóságnak, mert csak annyi volt belőle igaz, hogy *Tasnády Antal* szentesi ügyvéd megbízást kapott Filó Jánosné, Szathmáry Ernő és Szathmáry Ede szentesi lakosoktól, hogy Sima Ferenc ellen zsarolás miatt tegyen bűnvádi feljelentést. Ma már azonban tény, hogy *Tasnády* megbízói nevében Sima Ferenc ellen a budapesti büntető törvényszéknél feljelentést adott be zsarolás büntette miatt. *Tasnády* a fővárosi ujságoknak elküldötte a feljelentés egész szövegét, mely a Sima és az általa a feljelentés szerint állítólag megkárosított panaszosok közötti táviratváltást is, szó szerint tartalmazza.

* **Finánczek harca a nép ellen.** Lip-párol írják, hogy a mindenképpen népszerűtlen finánczok nagy zavart okoztak Traunau temeamegyei faluban. Brenner Viktor fővigyázó és Bosnyák György pénzügyőr a napokban éjjel tizenegy órákor bekopogtattak Pess József trau-

rasztja az álmát és nem az apja. Az ő mellén pihen, és nem az apján. A nappali gondozása nem adja ugy a birtokába, mint az éjszakai. Az apa ekkor fárad, dolgozik, törli maga a gyermek boldogságának biztosításáért. Ő csak vigyáz rá, csak neveli. Ez több, de nem jár testi fáradsággal és ezért nem tudja annyira becsülni, mint amannak a fáradságát.

Hanem az éjszaka kiegyenlíti a nagy rovást. A békétlenkedésnek vége szakad. Az anya kien-gesztelése jobbá, szelidebbé teszi az aszonyt is.

Bizonyára nem volna annyi a könnyelmű asz-szony, ha több volna a férfi, akik a feleségükben mást is becsülnének meg, mint a holtig kitartó nőt.

Kétségtelen, hogy a mézeshetekben és utána is néhány hétig, vagy hónapig az asszony akarja így. Örül, hogy játékszere a férjének; boldog, hogy a durvasága fölé a gyöngédségével. Észfelejtő má-morában beledobja nőiességét az izzó szenvedélyek tűzébe és ha nem igazgyöngy, el is hamvad ott, vagy megfelelszik legalább.

Nem is tisztul fel a csillanása soha többet. Csak itt-ott fehérlik fel a régi lénye, amikor az éjszaka szingyujtó feketeségében lehalaványodnak róla a hamvas foltjai és lelkének rátükröző tisztaságában meglátja a teremtő eszme géniusztát.

nai jómódu gazda házába hogy ott kutasanak csempészett dohány után. Pess érhetően boszorkodott az éjjeli házkutatás miatt s befeküdt az ágyába, míg a fiúnczok felhányták az egész lakását. Már távozóban voltak, mikor egyszerre eszükbe jutott, hogy az ágy alá is elrejtettek dohányt. Bosnyák pénzügyőr tehát lehajolt, mire Pess kiugrott az ágyból, rávette magát Brenner fővigyázóra s dühösen kiáltotta:

— Takarodjanak innen éjjeli betörők.

Egy vasdarabbal aztán nagyot vágott Brennerre, a ki a pénzügyőrt hívta segítségül. Bosnyák felugrott az ágy alól s szuronyát a parasztgazda hátába döfte, úgy, hogy ez szörnyet halt. A lármára felébredtek Pess szomszédai s rátámadtak a fiúnczokra. Vasvillával rohantak rájuk s a fiúnczok pedig nem teketóriáztak, hanem fegyverüket használták s kétszer rálóttek a népre. Szerencsére senkit sem találtak a lövések, de a nép ingerültsége még inkább fokozódott s a megölt áldozat házába menekült fiúnczokat agyonverni akarták.

— Üssétek agyon a gyilkos fiúnczokat, kiáltotta a feldühösített tömeg.

Az esetnek még szomorubb következménye is lett volna, ha idejében nem jelennek meg a csendőrök, a kik aztán letartóztatták a fiúnczokat. Az agyonszurt Pess Józsefet tegnapelőtt temették el a község összes lakosságának részvétele mellett.

* **Orosz festő Budapesten.** Érdekes vendége van tegnap reggel óta a fővárosnak. Az orosz festők mestere Iwan Ajvasovszky tegnap reggel Szent Pétervárról Budapestre érkezett. A világhírű orosz festő, aki ma 80 éves mintegy 30 évvel ezelőtt egy ízben már volt Budapesten és alig tudott betelni ama rendkívüli fejlődéssel melyet itt a régi Pest helyén talált. Megérkeztek a képzőművészetek egyesülete nevében Amrosovics Dezső dr. titkár fogadta. Iwan Ajvasovszky különösen tengeri képeivel vált világhírűvé, a melyekből hat nagyobb képet a legközelebbi tárlaton be is mutat. Az orosz festő három napig marad a fővárosban.

* **Tilos a mozsarozás.** Azon nagy szerencsétlenség, mely e hó 15-én Békésen egy mozsárgyú szétrebbanása következtében történt, arra indította Békésvármegye alispánját, hogy a mozsarakkal való lövöldözését betiltassa. Többször történt már — így szól az alispáni rendelet — a mozsárgyú használatából királyilag szerencsétlenség, de az azokkal való lövöldözés mindeztideig el nem tiltatott, részint mert ritkán használva, legtöbbször kegyeletes ünnepélyek emelésére szolgáltak, részint pedig mert úgy látszott, hogy régi eszközök hatósági intézkedés nélkül is kivételnek a forgalomból. A békési szerencsétlen esemény azonban a hatóság közbelépés szükségességéről tévén bizonyosságot, a vármegye alispánja körrendeletben figyelmeztette a járási főszolgabírákat, hogy a vármegyei szabályrendelet azon intézkedését, mely a községek területén való lövöldözésre is kihatónak tekinték és jövőben arra engedélyt ne adjanak, az engedély nélkül való lövöldözést pedig a szabályrendelet értelmében kihágásként mgntorolják.

* **Elvetemült cseléd.** Békésről írja tudósítónk: Szabó Julcsa, 27 éves békési illetőségű cselédleány Csabán Rolkó Emiliánál, Rolkó Béla városi jegyző nővérénél szolgált, ki elküldötte rossz magaviseletéért a szolgálatból. — Délután 1 órakor a leány visszament Rolkókéhoz s az egyedül otthon levő urhölgyre támadt egy nagy konyhakéssel s közöttük erős dulakodás támadt. A cseléd Rolkó Emiliát a dulakodás közben bevonszolta a konyhából a szobába s a késsel nyakán akart vágást okozni, de ez fejét félrerántva, arczán a húst hasította csontig. A cseléd látva, hogy az urnője nyakát nem vághatja el, megfordította a nehéz konyhakést s nyelével egyre a homlokára czályozott s így ott s fején erős sebekeket ejtett. Egy szerencsés pillanatban Rolkó Emília felrántotta a szoba ajtaját s csak annak köszönheti menekülését, hogy ruhája, melyet a me-

renyő leány megragadott, elszakadt s így a szobából kijutott, az ajtót pedig a leányra zárta. A szomszédokat kérte, hogy értesítsék a rendőrséget, mely a leányt letartóztatta s lekísérte. Midőn a leányt a rendőrök elvezették, bucsuszava az volt: „Most megmenekült, de addig nem nyugszik, míg szándékát meg nem valósíthatja.“ Az elvetemült rossz leányt átadták a bíróságnak.

* **Új állami népiskolák felállítása** Mint a „Bud. Tud.“ írja: A közoktatásügyi miniszter azon van, hogy az ország valamennyi községét, a melyben a tankötelesek száma a 30-at túlhaladja, a legrövidebb idő alatt állami iskolával lássa el. A közoktatásügyi kormányzat ugyanis meggyőződést szerzett magának arról, hogy jelenleg 22 megyében nem kevesebb mint 116 község van, a melyekben a tankötelesek száma 30-at túlhaladja, s a kik iskola hiányában és mert a községek iskolailag más községhez sem csatolhatók, teljesen oktatás nélkül vannak. Így Bihar megyében 29 község 1732 tankötelessel, jelenleg minden oktatás nélkül van. A miniszter ezen állapotot segíteni kíván, még pedig oly módon, hogy ha az illető községek iskola állítására önjerejükben egyáltalában képtelenek, azonban fokozatosan a közoktatásügyi tárca anyagi erejéhez mérten, állami elemi népiskolákat állít fel; megkívánja azonban azt is, hogy az illető községek is járuljanak hozzá erejükhez mérten.

Wlassics közoktatásügyi miniszter a mint értesülünk — e napokban felhívta Sipos Orbánt a vármegye tanfelügyelőjét, hogy az érdekelt községekkel az iskola felállítása iránt az illető járási közigazgatási közeg támogatásával tárgyaljon és helyezze azoknak az állami népiskolát kiállításra arra az esetre, ha a község is kész meghozni a tőle telhető áldozatot. Nevezetesen megkívánatik a községektől hogy az állami iskolának megfelelő elhelyezése, tisztogatása és fűtése felől gondoskodjanak. Az iskola fentartását a tanítók fizetését és egyéb szükségleteket hajtandó a miniszter tárczája terhére elvállalni. Ha az iskola elhelyezése csakis építkezéssel volna megoldható, akkor a községek az ehhez szükséges összeget kölcsön vegyék fel és a miniszter az esetre, ha a község a kölcsön törlesztésére képtelen volna, ezen törlesztést is elvállalná.

A közoktatásügyi kormányzat reméli, hogy ily módon az 1898., 1899. és 1900. évek folyamán az összes községek el lesznek láthatók állami iskolákkal. A tanfelügyelő ebbeli jelentése f. évi május 1-ig kívánatik be, hogy a jövő évi költségvetésben a szükséges szervezések felől gondoskodás történhessen.

* **A kisdedővők szünideje.** A községi és állami kisdedővő intézetek évenként egy havi szünidőt élveznek, amelynek idejét az illető intézetek felügyelő bizottságai határozzák meg. Ezek azonban a szabályrendelet félremagyarázása folytán minden évben másként határozták meg a szünidőt, azonfelül, ha az óvoda valamely járványos betegség folytán szünelni volt kénytelen, ezt az időt is beszámították a szünidőbe miáltal a az illető kisdedővő rövidsége szenvedték. A közoktatásügyi miniszter tehát rendeletet bocsájtok ki, melyben meghagyja, hogy az óvodák felügyelő bizottságai a szünidőt egyszer és mindenkorra állapítsuk meg, a kényszerű szüneteket azonban a megállapított szünidőbe be nem számíthat.

* **Öngyilkossági kísérlet.** Varga József husz éves cipész segéd tegnap este, hogy egy kicsit beitalozott, kétségbeesett a világsorsán. Mély elmélkedésnek adta magát és esti kilencz óráig a filozofus pürelmévei leste, hogy a csillagok járása megforduljon. Minthogy azonban ezek semmi kedvet sem mutattak arra, hogy megszokott pályájukról egy italoskedvű cipész aegéd kedvéért letévedjenek, a szerencsétlen Varga József elővette a borotváját és belenyeszt vele a nyakába. Részeg ember Isten oltalma alatt áll és nyelestül, pengés-

tül nyeli is el a borotvát, akkor sem esik komolyabb baja. Aminthogy Varga József sem halt bele a miniatűr nyaktilózásába. Most a kórházban van, ahol ápolják.

* **A mai vógtárgyalás.** Nagy érdeklődés előzte meg a nagyváradai törvényszék mai végtárgyalását, mely egy minden ízében rejtélyes bűnyűről van hivatva lerántani a leplet. Még a múlt évben történt, hogy Bunta Ferencz tárkányi lakost agyonütötték egy fejszével. A gyanu a vizsgálat folyamán meggyilkoltak feleségére, Bunta Ferenczére és ennek szeretőjére hárult, a kik ellen gyilkosság büntetvének vádját emelte az ügyészség. A két vádlottat Rádli Ödön és dr. Kiss Dénes fogják védeni. A tárgyalás folyamán közel száz tanut fognak kihallgatni.

* **A Zilahi-pár hangversenye.** Egy igazi művészpár fog nálunk e hó végén hangversenyezni, mely koncert változatos és érdekes programja bizonyára nagy publikumot fog csalni „F e k e t e S a s“ nagytermébe. Zilahi Gyula a nemzeti színház kitűnő naturbursa és neje Singhoffer Vilma a kitűnő énekesnő s Gaál Pál zongora művész e hó 31-én rendezik hangversenyüket melyre jegyek előre válthatók: L a s z k y Ármin könyvkereskedésében.

* **A felsült szászvárosiak.** Báró Nopcsa Elek intendáns választóit, a szászvárosi polgárokat alaposan felültette a napokban egy jómádár, a ki a báró hátszegi gazdatisztjének mondta magát. A kis városkát pedig telelámázta, hogy Nopcsa megérkezik a kerületébe, megvendégeli a választóit, a minek öröme azután a lelkes polgárság fátylaszenére, deputációkra s ünnepszónoklataira készülődött. A „gazdatisztnek“ persze nagyon a kedvében jártak, a vendéglőben ingyen kosztolták s a báró fő-főkortese Schuller Frigyes nagytrafikos még 35 forint kölcsönrel is megsegítette a pillanatnyi penzzvarban küzködő fiatal urat sőt több láda szivart adott neki, hogy a báró ur ezekben se szűkölködjék, ha majd megérkezik. Nopcsa megérkezéséből persze semmi sem lett a polgármester és a kormánypart elnöke hasztalan fáradtak el a vasúthoz s hosszú orral mentek vissza a városba. A „gazdatiszt“ pedig ítegette őket tovább is, míg aztán a városi átlatorvos felismerte, hogy a fiatal ember ugyan a báró szolgálatában volt, de nem mint gazdatisztje hanem mint elcsapott inasa. A csalót Leopold Gergelynek hívják s most a szászvárosi börtönben ül.

* **A májusi előléptetések.** A május elsejével végbemenő előléptetésekhez szükséges beadványokat a napokban kérte be a közös hadügyminiszter a csapattestek és intézetek parancsnokságaitól. A beadványokból ítélve, az idei májusi előléptetések, különösen az alantás rendfokozatokban, rendesek lesznek. Az előléptetések aránylag a legkedvezőbbnek ígérkeznek a gyalogságnál, a vadász-és utász-csapatoknál a másodosztályú századosi rendfokozatban, a leggyengébb a tüzérségnél ugyaneme rendfokozatban. A vonat csapatoknál ez évben az előléptetések szintén kedvezőbbek lesznek a múlt évinél. A bekértek közül azonban nem lesznek mindnyájan előléptetve, minthogy a közös hadügyminiszterium minden évben több nevet kér be a csapattestektől, mint a mennyit előléptetni szándékoznak. Ez által akarják a netáni mellőzések esetében a későbbi távirati bekéréseket elkerülni.

* **Vig esték.** A bohózatos tréfa, mulattató jókedv ütötte fel tanyáját Valter M. Antal kávéházában, ahol egy idő óta egy a sablontól eltérő kitűnően szervezett társulat játszik esténként. A könnyedebb irodalom minden jó vicce itt pattog el, hol nagy számú mulatni vágyó közönség gyűl össze, hogy ott hagyja napi gondjainak nagy részét. Valóban az ott produkált dolgok bátran megérdemlik a „gondülő“ elnevezést. Bergmann Á. egyike a legdistingváltabb humoros komikusoknak, aki a frivolabb helyeken is könnyed eleganciával siklik át. Neumann Számi ellenben már hahotára dolgozik; a hol ő megjelen, ott szünni kell minden buskomorságnak és harsogó kacaj tölti be a termet. A két kitűnő komikus mellett három sikkes énekesnője tarkítja meg a programot. A re-

pertoár feltűnően bő, úgy hogy minden este sok változatosságban lehet része a publikumnak.

Zene. Ma este a Zöldfa kávéházban Pócsy kitűnő cigány-művész zenekara játszik.

A krétai háboru.

Uralkodók látogatók Pétervárott.

Szt.-Pétervár. márcz. 28 (A „H. É.” ered. táv.) A legközelebbi hónapok folyamán az orosz főváros az uralkodók egész sorát fogja vendégekül üdvözölni, a kiknek fogadtatására már is nagyban történek a fényes előkészületek. A látogatók sorát Ferencz József Ő felsége nyitja meg, kit a szíami király, azután Vilmos császár, a nápolyi herceg, a montenegrói fejedelem, a hessen-darmstadti nagyherceg és végül a francia köztársaság elnöke fognak követni. A látogatások valamennyien hivatalosak lesznek és ez alkalommal fényes udvari ünnepeket is terveznek programját már most megállapítják. Azon kívül intézkedéseket tettek, hogy az uralkodókat és nagy számú kíséretüket megfelelő módon elhelyezhessék.

A törökök magatartása.

Budapest, márcz. 28. (A „H. É.” ered. táv.) A török csapatok főparancsnokához Edhem basához küldött utasításokat illetően a „Kel. Ért.”-nek a következő részleteket közlik Konstantinápolyból. A török hadsereg szigorúan utasítva van, hogy a védelemre szorítkozzék. A határ vonalak görög csapatok által való átlépése nem engedhető meg. Lényegtelenebb provokációk a görög csapatok részéről figyelmen kívül hagyandók, minden komolyabb kísérlet azonban erőlyesen és lehetőleg gyorsan visszautasítandó. A görög határ minden pontja az utolsó emberig megvédendő. A török csapatok egye óra a határvonalat nem léphetik át. Fontosabb ese-

mények adtával a m-lyek komoly elhatározást igényelnek a főparancsnok köteles minden erőlesebb intézkedés előtt Konstantinápolyba táviratozni és a szultán közvetlen utasításait bevárni.

A szultán hat hadsegéde jelenleg Edhem basa vezérkaránál van és mindegyikük nap-nap mellett közvetlen távirati jelentéseket intézzen a szultánhoz.

Béke törekvések.

Athén, márczius 28. (A „H. É.” ered. táv.) A főhivatalos „Palin ghenesia“ bécsi tudósítójától levelet közöl, mely szerint Ferencz József Ő felsége buzgón tevékenykedik, hogy a krétai kérdés békés megoldását kieszközölje. Ő felsége kerülni akarja Görögországgal szemben a kényszer rendszabályokat és állítólag azt tanácsolta a nagyhatalomoknak, hogy az autonómia terve egy Görögország által eszközölt ideiglenes megszállás formáját öltse azon föltétellel, hogy a hatalmak föntartják maguknak a jogot, hogy Kréta jövődó kormányzásának tervét később megállapítsák. Az athéni sajtó igen élénken és rokonszenvesen kommentálja ezen hirt.

Táviratok.

Zajos ügyvéd-gyűlés.

Budapest, márczius 28. (A „H. É.” ered. táv.) A budapesti ügyvédi kamara vasárnap délelőtt tartotta meg évi közgyűlését. Pártos Béla, Pollaczek Sándor dr., Rácz Géza, Robicsék József, Kenedi Géza stb. beszéltek. Nagy vita volt. Zajos jelenetek is fordultak elő.

A profesor jubileuma.

Budapest, márcz. 28. (A „H. É.” eredeti táv.) Dr. Navratil Imre egyetemi tanár, a gégyógyítás, gégetülkreszet uttörője, ma ünnepelte egyetem tanárjának harminczadik évfordulóját. Az ünnepély az egyetemi első belklinika nagytermében folyt le, A jubiláló profosztort Wlassics és Fehérváry báró miniszterek levélben üdvözölték

Felelős szerkesztő és laptulajdonos: **Sarkadi Ignác.**
Főmunkatárs: **Rácz Mihály.**

Jelzálogkölcson

birtok-forgalmi intézet.

Jelzálogkölcsonök házakra, birtokra, a valódi becsérték $\frac{3}{4}$ részéig 20—60 év közti időre **késpénzben.** Csakély kamattal tőke is törlesztetik. Lebonyolítás a legrövidebb idő alatt.

Semmi előleges költség!

Felvilágosítással **díjtalanul** szolgál:

A „MERKUR”

Általános Kereskedelmi Kalauz

Harsányi Soma 92 17-7

ügynökségi és bizományi irodája

Nagyváradon, Piacz-tér, Kurländer-ház.

A „Fekete Sas” szálloda nagytermében

1897. évi márczius hó 31-én, szerdán,

ZILAHY-né SINGHOFFER VILMA

hangverseny-énekesnő,

ZILAHY GYULA

a nemzeti színház tagja és

GAÁL PÁL

budapesti zenetanár, zongoraművész

HANGVERSENYT

rendez.

Helyárak: Körszék 2 frt. Zártszék 1 frt. Állóhely 50 kr. Diákjegy 30 kr.

Jegyek előre válthatók **LASZKY ÁRMIN** könyvkereskedésében.

Rendkívüli
árleszállítás
könyvekben.

MODERN ANTIQUARIUM

Rendkívüli
árleszállítás
könyvekben.

APRÓ HIRDETÉSEI.

E rovat alatt hirdetett könyvek **LASZKY ÁRMIN** könyv- és papirkereskedésében Nagyvárad, Kossuth-utca 19—20. sz. (Biharmegyei takarékpénztár épületében) teljesen új példányokban leszállított áron kaphatók.

Kossuth

Lajos, kor, jellem és életrajz. Krátky Jánostól, 4 kötet egybekötve 5 frt helyett 1 frt 50 kr.

A nagy hazafiak.

Ábrai Károlytól, 3 kötet 1.20 kr helyett 80 kr.

Erő és anyag,

Irta: Büchner Lajos, 2 frt 50 helyett 1 frt 20 kr.

Sipulusz

anyakönyve. Itt nincs restancia! Minden jó vicc, be van vezetve. Képekkel ellátva, 1 forint helyett 40 kr.

Szakácskönyv

szegedi. Kötve 2 frt helyett 1 frt 50 kr.

Isten

fogalom és annak mai jelentősége. Irta Büchner Lajos, 60 kr helyett 30 kr.

Urania.

Irta Flammarion Camilla, 1 frt helyett 70 kr.

Garibaldi

tábornok. A szerzetes uralma, vagy Róma a XIX-ik században, 2 kötet 4 frt helyett 60 kr.

Szabadságharcz

története 1848—49-ben, Vargyas Ernőtől, diszkótésben 5 frt helyett 4 frt.

Verne Gyula

világhírű regényei:

Grand kapitány gyermekei 2 kötet. Utazás a holdba és hold körül. Tizenöt éves kapitány. Gőzház. Dr. Ox eszméje. Dél csillaga. Strogoff Mihály utazása. Utazás a föld körül 80 nap alatt. Öt hét léghajón. Három orosz, három angol kalandjai. Fekete indiák. Zöld sugár. Ara kötetenként 1 forint helyett 70 kr

„Keleti képek”

Corfu, Alexandria, Kairó, Yaffa, Jeruzsálem, Athén, Konstantinápoly. Irta Adorján Sándor, 1 frt 50 kr helyett 75 kr.

„A Pokol”

Irta Dante. A divina commedia első része. Ára 1 frt.

„Jack”

Egy boldogtalan ifjú története. Regény. Irta Daudet Alphons, 1 frt helyett 60 kr.

Királyok

száműzetésben. Regény. Irta Daudet Alphons, 1 frt helyett 60 kr.

Kartyahősök.

Regény 3 kötet. Irta Autonis Scolvini, 2 frt 40 helyett 1 forint 50 kr.

Kaméliás hölgy.

Irta ifj. Dumas S. Regény, 1 frt 50 kr helyett 80 kr.

A művészet

nyomorultjai. Eredeti regény. Irta Gabányi Árpád, 2 kötet 2 frt 40 kr helyett 1 frt 80 kr.

A „Talizman.”

Drámai regé 4 felvonásban. Irta Fulda Lajos, 1 frt 50 kr helyett 80 kr.

„Aphrodite.”

Irta Pierre Louys. A modern francia irodalom legszenzációsabb terméke, melyből Párisban alig 9 hónap alatt a 60-ik kiadás forog közkézben, 1 frt 80 kr helyett 1 frt 40 kr.

A Gályarab,

vagy a velencei rémes éj. Történeti regény, 1420 lap. Irta Mühl G. 6 frt helyett 3 frt.

Az ördög fia

és a három vörös ember. Legújabb társadalmi regény, 37 párisi eredeti képpel. Irta Féval Pál, 1312 lap, 8 frt helyett 2 frt.

A Budapesti

néma koldus,

vagy az elrablott gyermek. Történeti regény, 2 kötet Irta Couard Gy. 6 frt helyett 3 frt.

A szellemvár titka

vagy a gazok szövetsége. Történeti regényes elbeszélés, 1282 lap. Irta Born Gy. 5 frt 40 h. 3 frt.

Félszüzek

Irta Prévost Marcel 1 frt 50 kr helyett 80 kr.

Dobogó szivek

Bársony Istvántól, 1 frt helyett 70 kr.

A lámpás.

Irta Gárdonyi Géza, 1 frt helyett 75 kr.

10 kötet

pompás pikantéria 10 frt helyett 3 frt 50 kr.

Bohém világ

Az évad legvonzóbb, legérdekebbébb újdonsága. Irta: Murger Henri. Ára 1 frt.

Eltűnt.

Greville Henriktől, 1 frt 40 kr helyett 75 kr.

Romok

Karczag Vilmostól 1 frt helyett 70 kr.

Vásár

Kabos Edétől 1 frt helyett 60 kr.